

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

רחב ארבעה כשיעור משך מבוי דכ"ע אינו מבוי^(ג) ואינו צריך כלום. ונראין דבריו ז"ל. עוד כתב ז"ל דכיון דמספקא לן אי קאי ר' אחלאי כרבי עקיבא או כרבנן, לא דחינן מימריה בכדי ותלינן ליה בדרבנן והלכתא כוותיה. וכן נראה דהלכתא כוותיה, דהא סוגיין לעיל (י"ב ע"א) הכי רהטא כדאמרינן וכמה אמר רב אחלאי כר' ומסקינן לה הכי, ולעיל (שם) נמי גבי ההיא דשמואל בלישנא קמא אמרינן כרב אחלאי, אלא דאמרינן כאן בחצר כאן במבוי, ודאיך לישנא בתרא דהתם לא דחי ליה לגמרי לפום פירושא דפרישית עליה לעיל. ומיהו בחצר ליתא לדרב אחלאי כלישנא קמא דלעיל דלא דחינן ליה כלל, הלכך צריך הכשר פס עד שיתקצר בפחות מג':

אבל הכא דסתמא כתיבא לא. וקשיא לן דכיון דבעי האי תנא כתיבה לשמה היה לו לפסול אפילו מס"ת, דהא אשכחן גבי גט דפסלינן מספר תורה שנכתב סתם גבי עובדא דההיא דשקל ס"ת ויהב לדביתהו (גיטין י"ט ע"ב). וי"ל דלמסקנא לא קיי"ל [הכין] דהא אמרינן לרב אחאי דכי כתיב ועשה לה לשמה אמחיקה קאי, והוא הדין נמי להאי תנא אלא דקסבר דאפ"ה כיון שהכתיבה הכשר המחיקה עליה נמי קאי ועשה לה קצת, אלא דמסתייה שלא תהא מרחל ללאה דכיון דאינתיקה ללאה לא הדרא ומינתקא לרחל, ובדין הוא דהשתא מקמי מסקנא דלקמן הוה לן לאקשווי הכי מגט אמאי מכשר אס"ת, אלא דניחא לן למיפרך לרב אחאי דאית לן פירכא עליה ממתני' גופא, ומיהו כי פרכינן ופרקינן לרב אחאי איפריקא אידך לת"ק דידיה. וא"ת וכיון דאכשרה רב אחאי מגילה של לאה לרחל משום דעיקר עשייה מחיקה, כל שכן שהיה לו להכשיר מס"ת עצמו שנכתב סתם דגבי גט עדיפא טובא כתיבה סתם מהיכא שנכתב לשם אחרים. וי"ל דשאני הכא דבעינן כתיבה לשם אלות מיהת. כן תירצו בתוספות:

דף יג ע"ב

שיבול למהר השרץ מן התורה. כתבתי קצת שיטת התוספות בזה במסכת סנהדרין (י"ז ע"א) בס"ד:

אלן ואלו דברי אלהים חיים. שאלו רבני צרפת ז"ל האיך אפשר שיהיו אלו ואלו דברי אלהים חיים וזה אוסר וזה מתיר. ותירצו כי כשעלה משה למרום לקבל התורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם. ונכון הוא לפי הדרש, ובדרך האמת יש טעם סוד בדבר:

ולא עוד אלא שמקדימין דברי כ"ש לדבריהן. וכדרך שעשו במשנה זו שהוא מביא שאמרו ב"ה לא כך היה המעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה הרי שהקדימו בדבורם זקני ב"ש לזקני ב"ה. ועל דרך זה הלך רבינו הקדוש שהיה מזרע הלל שהקדים בכל מקום דברי ב"ש לדברי ב"ה:

יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו. פי' יפשפש שייך לשעבר כדאמרינן (ברכות ה' ע"א) במי שישורין באין עליו, וימשמש שייך להבא שיזהר מכאן ואילך לדקדק תמיד במעשיו ולהזהר בהם ולהזכירם על לבו תמיד, וכענין שאמרו (שבת י"ב ע"א) חייב אדם למשמש בתפיליו כל שעה, וחייב אדם למשמש בגדיו ערב שבת (שם), ותו לא מידי:

הקורה שאמרו רחבה לקבל אריה והאריה חצי לבנה של ג' טפחים. פי' נקט של ג' טפחים משום דאיכא זוטרתא כדאיתא בפ"ק דבתרא (ג' ע"ב). וא"ת ליתני הקורה שאמרו רחבה

הערות בור לזהב

(כג ע"י ב"י או"ח (סי' שפ"ג) שכתב להוכיח כן מדברי הרשב"א, ולדבריו אף שאין במבוי ד' למאן דלא פסק כר' אחלי צריך תיקון, ומדברי הראב"ד נראה דבזה לכ"ע א"צ תיקון ע"ש; הודפס מאתר אוצר החכמה

הלכה כאותו תלמיד. הקשו בתוספות התלמיד הזה מה בא ללמדנו שהרי בדבריו אין שום חידוש אלא לדברי בית שמאי שמודים לבית הלל במבוי שהוא רחב פחות מד' אמות, ודכוותה פריך תלמודא פרק ר' אליעזר דמילה (שבת קל"ה ע"א), ולרבי עקיבא נמי למאי דסלקא דעתא דפסק הלכה כאותו תלמיד מאי פסק לן דהא רבי עקיבא כב"ה סבירא ליה ותלמידים הוא, ותירצו דהא קיי"ל כר' אליעזר בפסי חצר, ולא אמר רבי אליעזר שני פסין בחצר אלא במקום שהצריך לחיים במבוי ולחי וקורה לב"ש, הלכך ממאי דמודן ב"ש במבוי שמעינן אנן לגבי חצר. ואינו מחוור, שאם אותו תלמיד ורבי עקיבא כבר היו יודעים דהלכתא כר' אליעזר וכסברא דרב נחמן דאמר לן, (כתר) [יותר] טוב היה להם להשמיענו שהלכה כר' אליעזר בפסי חצר. ויש מפרשים דהאי תלמיד אתא לפרש לנו דברי רשב"ג שאמר למעלה דכל פחות מד' אמות אינו צריך כלום, והייתי סבור שאינו צריך כלום ממש ואפילו לב"ה, ואתא האי תלמיד לאשמועינן דאינו צריך לחי וקורה לב"ש קאמר או לחיים לר' אליעזר אבל צריך הוא לחי או קורה:

לחדר בה את התלמידים. פי' שיתנו לבם לתורה ולדרוש בחכמה כדי שיאמרו הלכות משמם ויפסקו הלכה כמותם כמו שעשו לתלמיד. ואין זה מתפרש כאותו שאמרו במסכת נדה (מ"ה ע"א) לא אמרה רבי עקיבא אלא לחדר בה את התלמידים, דהתם בעי למימר לראות מה ישיבו על דבריו כשפוסק שלא כהלכה, ואילו הכא ליכא למימר הכי כי הוא בעצמו גילה דעתו שאין הלכה כן כשאומר חס ושלום לא אמר רבי ישמעאל דבר זה:

קנקנתום. הוא וידיריאו"ל הנקרא בלשון ערב אל זא"ג, ולא היה אוסר ר"ת ז"ל ור"י ז"ל שלא להטילה בדיו שכותבין בו ספרי תורה ובכל המקומות הללו נותנין אותו בדיו. ואומר רבינו הגדול ז"ל שהטעם משום דאנן קיימא לן כמאן דאמר שלא נאסר אלא בפרשת סוטה שבמקדש, ואפילו למאן דאמר בפרשת סוטה שבס"ת אינו מדין קדושת ס"ת, דא"כ מאי שנא משאר פרשיות, אלא כדאמרינן כדי למחוק לה מן התורה ואין זה אלא בזמן שבית המקדש קיים שנוהגת השקאת סוטה: **ינדושי הריטב"א** <אור החכמה > - (ב עירובין, פסחים, ר"ה / יום טוב בו אברהם אשגילי) (ריטב"א) {עמוד 33} {743502}

חשמונות מחלק – אורח חיים קרב

חקו ע"ל מה שמזכיר תחית המתים ששה פעמים
 בברכה שניה מחיה מתים חתה , מחיה מתים
 ברחמים רבים , ומקיים אמונתו ליאני עפר , מלך ממית
 ומחיה , ונאמן אתה להחיות מתים , באלו מחיה המתים ,
 והוא על פי מ"ש בפ"ט דנדרים ד' האובים במתים עני ומלורע
 וקומא ומי שאין לו נשים , הרי ד' מיני מתים מלמד המתים
 נוכחית ועוד יש מיתה אחרת שהיא קשה מכלם דהיינו מי
 שנגעש רעע שנק' מת בחייו כמ"ס בפרק מי שמתו א"כ הרי
 ג"ה קשה ולכן כשנאזר האני כנסת הגדול לתקן ברכה של שבח
 על תחית המתים ראו להזכיר כל מיני תחית שהם קשה מינים
 ולזה אמרו קשה פעמים מחיה והתחילו ראשונה בתחיה
 המלויה יותר דהיינו העניות וא"כ מחיה מתים חתה ואיזה
 תחיה היא זו ומפרש רב להקיע מוריד הטל והגשם וע"ז זה
 תכלול חיים נחשו וזהו לכולל העולם שכלם כעניים ואין להם
 לאכול כשאין גשם וכן לכל פרע שהוא עני כשהב"ה נותן לו
 עונה הוי"א תחיה לגביה ולזה חזר לומר מחיה מתים חתה
 דמלת חתה מיותרת שכבר אמר חתה גבור חתה היינו תאוס
 דפרנסה ובמתים הם על הב"ה בעלמו כמ"ס במ"פ חלק ובפ"ק
 דתעניות ג' מפתחות לא נמקרו ליד שליח נו' ואח"כ אמר
 מחיה מתים ברחמים רבים והוא נגד מלורע וה"ה כל חולי
 קשה כלרעת ולא מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים
 ורופא חולים כלומר באיזה תחיה אני אומר היינו בנופלים
 וחולים שמרפא אותם והיינו מתיר אקורים שהחולה נקרא
 חנוק נכית האקורים כמ"ס בפ"ק דברכות אין חנוק מתיר
 עמו נכית האקורים ולכן אמר צוה ברחמים רבים שהחולה
 לריך רחמים רבים הן בעודנו חולה הן קודם שיחלה כמ"ס פ"ב
 דשבת ט"ז ל' לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה
 אומרים לו הבא זכות והטער שנא' כי יפול הנופל אמנו ממנו
 להביא רחיה ומקיים אמונתו ליאני עפר נגד המיתה עכשית
 שנדר להחיות לכל זהו ומקיים אמונתו והוא ליאני עפר נו'
 המיתה ממך שהם הישנים בעפר , ואח"כ אמר ממית ומחיה
 לענין הקומא ותחיה זו שייכא לכולל ישראל שגלו שהגלות
 נק' תשך כמ"ס במתקנים הושיבני כמתי עולם דמשתעי בגלות
 ומתקין זה גומיה הושיבו נגמ' דקומא חסוב כמת וא"כ ומלמיה
 יאסעה כלומר באיזה תחיה אני אומר בתחיה של יאסעה שהיא
 היציאה מאפלה לאורה כקומא שנתפקח , ואח"כ אמר ונאמן
 חתה להחיות מתים לענין הנשים ולא נאמן חתה כי מלינו
 שהנעיות הב"ה לאברהם כה יהיה זרעך והיה נראה שלא קיים
 בי לא נתן לו רק בן אחד ולזה לשוחטו אמנם לבסוף קיים
 הנשחתו וזהו ונאמן חתה כלו' אע"פ שגראה שחנעית ואינו
 עושה לבסוף נאמן חתה בדבר שהרי קיים הבטחתו בימי מלעה
 כמ"ס והנכס היום ככתיב השמים נו' הרי כאן ה' תחיות חמס
 מה שיש לשבח יותר הוא על תחית הרשעים שהם קרויים
 מתים בחייהם כשגיל שנאבדו מחיי עולם הבא ועל שפושט
 תשובה הוא מקבלם וחזר ומחיה אותם ועל זה יש לברך ביות
 וזהו ברוך אל מחיה המתים המתים דמקרא המתים היותר
 קשים שבת הרשעים שהוא מקבלם בתשובה ומביאם לחי
 העולם הבא .

שנאזר לימות המשיח אם לא יאכלו ימות המשיח חלל חותם
 הנמלטים בלוחו . הדור ושאר הדריקים שבדורות הראשונים
 שכבר מתו לא יראו בעוכה ולזה אמר ומקיים אמונתו ליאני
 עפר כלומר שמקיים אמונתו בהבטחות שהבטיח גם ליאני
 עפר שהם המתים שכבר מתו מלך ממית ומחיה כלומר שאפ"ל
 למתים בחולה לארץ שאינם ראוים לתחיה מן הדין דכתיב
 ונתתי לבי בארץ חיים ארץ שזכיוני זה נו' כדאיתא בפ"ג
 דכתובות והיינו על ידי גלגול מחילות כדאיתא התם ולזה חת'
 ממית ומחיה כלומר כשם שממית אותם שבחולה לארץ כך
 מחיה אותם בח"ל דהיינו שנותן בהם רוח שם שייכלו לעמוד
 על רגליהם וליכר תחת הקרקע עד ארץ ישראל כמ"ס רש"י שם
 ונאמן חתה להחיות מתים היינו אותם אנשים שראינו אותם
 שעבדו על עולם הזה שדינם הוא שלא לחיות כמ"ס שם
 בכתובות מתים כל ימיו יכול לכל תלמוד לומר רבאמי שם
 יקומו במרמא עלמנו מדברי תורה ומוקי לה דהיינו במרפא
 עצמו לע"א חלל שהעובד על מאהבה ומיראה כגון יאר' בשמד
 חי לא קנליה עליה בחולה פעור לדעת רבא בסנהדרין דף
 ס"א דהלכה כוותיה ופסק הרמב"ם א"ל שאם קבלו בחלוד חייב
 ודבר זה אינו גלוי חלל לפני הב"ה שהוא בוחן לבות ומכיר
 זו שלא קבלו בחלוד והוא יתברך נאמן על זה להעיד עליו
 שלא קבלו בחלוד ומחיה אותם והו' ונאמן חתה להחיות נו' .
 באלו מחיה המתים רוצה לומר כל המתים שפילו אותם שלא
 נקברו ואכלו בשרם חיות ועופות או נטעו במים כמו שכתוב
 מבשן חשיב מבין שיני חריות נו'

תקו ראה נא בעניינו וריבה ריבנו ומהר לגאלנו
 נו' כתב רש"י בפ"ב דגמלה דהאי גאולה לאו
 גאולה תגלות היא אלא שיגאלנו מן הגלות הבאות עלינו
 תמיד היא ברכת קנוז ונבין ירושלים ונאמן דוד יש לכל אחד
 ואחד ברכה לעצמה לבד מגאולה זו ע"כ ולשון מהר לגאלנו
 בגאולה שלמה למען שמך משמע על הגאולה העתידה וחולי
 תוספת לשון הוא שישן איזה אנשים ונבונות הרמב"ם א"ל לא
 איתא בגאולה שלמה למען שמך אלא ומהר לגאלנו כי אל
 מלך גואל חוק חתה

תקו השיבה שופעניו כדראשונה נו' ומלך עלינו
 מהרה חתה ה' לקך בחסד וברחמים
 בלדק ובמשפט נו' כך היא נשחת הרמב"ם א"ל והוא ע"כ המדרש
 שכתב רש"י א"ל בהושע בהפטרות והיה מספר בני ישראל ע"ש
 וארשתוך לי בלדק ובמשפט ובחסד וברחמים וא"ל בלדק
 ובמשפט שמתנהגו בהם ובחסד וברחמים שיבא לך מחתי על
 יייהם באברהם כתיב ושמו דרך ה' לעשות לך ומשפט
 וכנגד נתן לבני חסד ורחמים מלת הב"ה שחומר ונתן לך
 רחמים ושמו ה' אלהיך לך חת הנבית ואת החסד טפקין מן
 הלדקה והמשפט כמ"ס הושיבני ללענה משפט ולדקה לארץ
 הניחו חף הב"ה חסדמהס החסד וברחמים שנאמר כי חסדמי
 חת שלומי מלת העש הוא חת החסד ואת הרחמים וכשיחזור
 לעשות לך דקה ומשפט שנאמר ליון נמשט תפדה נו' והב"ה
 מוסיף עליהם רחמים וחסד ועושה אותם עטרה לארבעתן
 ומושיבן בראשן ע"כ ואם כן פ"א מה שאנו אומרים ומלך עלינו
 בחסד וברחמים בלדק ובמשפט שימלך עלינו בחסד וברחמים
 שיחזור ויתן לנו כשגיל לך ומשפט שימלא בנו וחי תחיה
 מה לריך זה תפילה היא וחלי כשימלא בנו לך ומשפט יחזיר
 לנו חסד ורחמים שהתפילה היא שהב"ה הוא ישיב לנו שופעים
 כדראשונה שיהיו עושים לך ומשפט ועל ידי הושיב לנו
 חסד ורחמים .

תקוה תקע בשופר גדול לחרותינו נראה למ' שופר
 גדול אינו גדול ממש בכמות לא בחשיבות
 שהשופר של הב"ה שיתקע נחרותינו אינו כמו השופר שאנו
 תוקעין ביוכל לחרות העבדים וחזרת הקרקעו' לבעליהם וכל
 ח' ג' ד

138 עוללות חלק ב עמוד כב מאמר קצא קצב קצג אפרים

כזידה עליו • זה"ש במאמר שהתחלנו בו לפה לחכמה ליראה ליסורין למזות כו' • א אש פגע בך מגוול זה הוא שטן הוא יצר הרע הוא תשוקה הרע ורזזה להעבירך על דעת עמך ועל דעת קונך ולהחטיאך בעבירות שאין לך בהם הגאה הכרחית כקגאה וגאווה ולשון הרע וזולתה • לפה לחכמה כי החכם הוא הרואה את הנולד ור"ל משכיהו לבית המדרש כמ"ש מאי תקנתיה של מספרי לשון הרע אש ת"ח הוא יעסוק בחורה כו' וכבר נאמר ומה יתרון לבעל הלשון זהו שמביא לרצויה מן פסוק עץ חיים היא למחזיקים בה כי היצר הרע אין כוונתו כי אש להמיתך כמ"ש נופה רשע לדיק ומבקש להמיתו ודרשו רז"ל מקרא זה על היצר הרע לכך נאמר בהפכו עץ חיים היא • ב אש נשבעש עיון שכלך עד אשר השיאך זדון לבך לדבר ברה על אל אלהי ישראל ונפלת כמעט במוקשות הכפירה אז לפה ליראה כד"ל ליראה את השם הנכבד והנורא כי בזכרו מה אדיר שמו הגדול אזי יראה ורעד יבא בו מלהבהר אחרינו יתברך ואז יהיה ניגול מן העונות הגונגים בנחלת מליאותו יתברך • ג אש השיאו הכח החיוני שבו עון אשמה לרדוף אחר החלות המוחשות אזי לפה ליסורין לייסר ולענות הכח החומרי בזמנות ובינופים עד שיעמידנו על המיוצב • ד אש הכח הבהמי שבו הלבישו בגדי העגלה לאמר שמזות יהיו עליו למשא כבד אז לפה למזות למהותם ותראה כי שקר ענה בך כי כבר נאמר כי המזות הזאת אשר אנכי מנוד היום לא נפלת היא ולא רחוקה וגו' כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו זהו שמך מיד לפרשה זו ראה נתתי לפניך היום את החיים • חיים ר"ל חכמה יראה יסורין מזוה • וכן מתים ר"ל מוסר חורה יראה מזוה וזה לפי שזכירת יום המות הוא סיבת החיים וע"ד ארז"ל אש ימיה ימית • לכך מצינו בזמננו זכרנו ד' פעמים חיי' ובנוסח אתה גבור ד' פעמים מחיה מתים זולת החתימה וזה לפי שהשופר של ר"ה יש בו רמז לכל ד' בחינות אלו המסבבים החיים • א לפה לחכמה החורה כבר הזכרנו למעלה במאמר קפ"ח שהשופר של ראש השנה בא להזכיר יום מתן תורה שהיה בקול שופר או ע"ד ארז"ל שהתקיעה חכמה היא זה"ש לפה לחכמה • ב לפה ליסורין שנאמר ודרך חיים הוכחות מוסר כבר אמרנו שם שהשופר בא להזכיר מוסר הנביאים שנאמר כשופר הרם קולך והגד לעמי ששעם • ג לפה ליראה כבר ידוע שהשופר בא להחריד ולהבהיל השומעים כדי שיראו ויפחדו לנפשו שנאמר אש יתקע שופר צעיר והעם לא יחרדו • ד לפה למזות ע"ד שאמרו שפרו מעשיכם לפני והוא זכר לעקידה ואילו של יחזק כדי שממנו ילמדו וכן יעשו למסור נפשם על קידוש שמו יח' כי זה החכלית הנכבד מכל המעשים החורניים • ולפי שהשופר מרמז על ארבעתן האם סיבת החיים על כן אמרים ברה

ובי"כ זכרנו • בראש השנה כנגד ד' כוונות של השופר ובי"כ כנגד ד' מיני חיים המזכרים בפרשת אחרי מות שקורים ביום כפורים זכרנום בחיבורנו עיר גבורים פ' אחרי מות זהו סוד אומרו ולחיותם ברעב ד' פעמים חיים בנימשריא רעב וזה רמז לרעב של יום כפורים • וכבר אמרנו שד' מיני חיים אלו תלוין בזכירת ד' מיני מה שהזכרנו וכנגדם נזכרו ד' מיני חיים אלו • א כנגד מה אנוש כי תזכרו אומרים זכרנו לחיים • ב כנגד מה ה' שאל מעמך כי אש ליראה אומרים מלך חפץ בחיים כד"ל השכל וידוע אחי כי באלה חפצתי נאש ה' • ג כנגד מה רב פונדך אשר לפנת ליראיך אנו אומרים וכזכרו בספר החיים כי על העה"ב נאמר כל הכתוב לחיים בספר • ד כנגד מה אדיר שמך אומרים למען אלהים חיים • וכנגד ד' מיני חיים אלו ארז"ל ד' חשובים כמתים עני סומא ומלורע ומי

קצב ארבע חשובים שאין לו בניס • א מי כמתים שאין לו יראת ה' ללקה בעוני ומחפור שנה' כי

אין מחפור ליראיו וגו' • ב מי שאין בו חכמה הרי הוא סומא של החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך • ג מי שאין בו מזות הרי הוא בלא בניס כי תולדותיהן של לדיקים הם המעשים טובים • ד מי שאין בו יסורין דהיינו שאינו שומע בקול מוסר ותוכחה ועד מהרה ירוץ דברו למותו ולאמר עול. קורה מבין עיניך לפיכך הוא נלקה בצרעת הבא על לשון הרע ועל גסות הרוח כי הגאווה גורמת לו שהוא מואם בתוכחה • וכנגד ד' כחות אלו החשובים כמתים אנו מנקטין בצרעת אתה גבור ד' פעמים על החתימה בלא החתימה וזה שאנו מנקטים על ד' כחות אלו החשובים כמתים להחיותם • והחתימה היא על סחם חתימת המתים • בזה ראינו להחיר ספק הנופל בפר' השוכר את הפועלים שמסיק שם גזר ר' העניחא אחתימהו לר' חייא ובינו אמר משיב הרוח נשב זיקא אמר מוכיד הגשם ואתא מערא כי מפא לומר מחיה המחיה רגש עלמא כו'

קצג כי מטא למחיה ופירש שם ר"ח אע"פ המתים רגש שאיכא נמי מחיה המתים עלמא קודם משיב הרוח מ"מ העיקר בחתימת הברכה •

ולי נראה אע"כ שזכר ד' פעמים לשון חתימת המתים קודם החתימה מ"מ לא רגש עלמא לפי שהיה יכול הקב"ה לעשות שאלהו ובקשתו בד' אלו החשובים כמתים אבל כשמטא לומר בחתימה מחיה המתים צפעם המישי אז בוודאי על סחם חתימת המתים הוא מחפלי לפיכך רגש עלמא וק"ל • ובגמרא מצינו כנגד ד' אלו בפרק אלו הן הלוקין ד' גזירות גזר משה וצאו ד' זקנים ובעלום • משה

קצד ד' גזירות אמר וישכון ישראל בטח בדד גזר משה עין יעקב בא עמום ונפלה בו' עד לסוף מסיק משה גזר ואברהם בגוים • בא ישעיה וצפלה

מֶלֶךְ, עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מֶגֶן אַבְרָהָם:

אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם אֲדֹנָי, מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ.

אבני אליהו

מלך עוזר ומושיע ומגן כמו שדרכי הבטחון הם שלשה בן דרכי הישועה הם שלשה, דרכי הבטחון הם, א' שיעשה האדם סיבת מה וה' עזרו, הב' שלא יעשה מאומה והקב"ה הושיעו, על שני אלו נאמר (ירמיהו י, ז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' שהוא עושה סיבה וה' עוזר לו, שנית שאין עושה מאומה וה' הוא לבדו מבטחו שמושיעו בלי שום סיבת מעשה האדם ותחבולותיו. שלישית הוא למעלה מכולן שיעשה האדם סיבה נגדיית לשבולו, בעבור ה' ימסור עצמו לסכנה וה' מגן לו שלא ישלח בו האש או איביו, וכן הם דרכי הישועה מלך עוזר שמברך מעשה ידיו של אדם, ומושיע בעצמו בלי סיבה כלל, ומגן הוא לכל החוסים בו נגד בני אדם והשכלותם למסור עצמן לסכנה בעבור קידוש שמו ויתברך ויתעלה, ואברהם אבינו בטח בה' בתכלית הבטחון שמסר עצמו בכמה סכנות בעבור כבוד שמו ויתברך ויתעלה, לכן באה לו במחזה (גלאשית טו, א) אנכי מגן לך להושיעך מכל הסכנות שלא ישלמו בך מאומה, וזהו שכך הרכה מאד על גודל הבטחון שלו. לכן

שיח יצחק

מלך עוזר ומושיע ומגן. עוזר הוא צנירוף השתדלות הנעזר, ומושיע הוא בלא השתתפות כח אחר, ומגן הוא קודם בוא הנראה, (ועיין באבני אליהו).

אתה גבור לעולם ה', כי אמרו רבותינו ז"ל (יומא פט:) למה נקראו שמם אנשי כנסת הגדולה שהמזירו עטרה ליושנה וכו', דניאל אמר נכרים משתעבדין צנניו איה גבורותיו לא אמר גבור, אמו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורתו וכו' שנותן ארך אפים לרשעים. ועל כן אמר אתה גבור לעולם ר"ל אפילו צומן הזה אשר לכאורה אין נראה גבורתו יתברך אך באמת הן הן גבורותיו. ונוכל לומר עוד זאת, כי באשר גבורתו לעולם עד אין קץ וסוף על כן אנתנו בטוחים כי מחיה מתים אתה (כי מי שכתו וגבורתו מוגבל אין לנעונו, כי אזלי אחר כך לא יוכל למלאה הבטחון). רב להושיע כי גם מי שזכותיו מעטים הנה, הרבה דרכי חסד ותמינה לפניו יתברך (וימצא עוד מזה לקמן א"ה).

מסיים בא"י מגן אברהם ולא אמר עוזר או מושיע רק מגן בעבור רוב בטחונו בו ויתברך:

אתה גבור זגן' בברכה ראשונה משבח ג' תוארים הנ"ל בכלל, ותואר הגדול בפרט שמסיים בו מגן אברהם זהו גדולתו וענותנותו, ובברכה שניה משבח ומפרש תואר השני הגבור, בברכה ראשונה אמר נגד הגבור שהוא קונה הכל שנותן לכל אחד צרכיו ותיקוניו, וזהו בכלל, וכאן מפרש פרטיו שהוא מחיה מתים, אין לך תיקון גדול מזה כיון שהוא מת אין בידו לתקן עצמו כלל, כמ"ש (עירובין פג.) היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, פי' היום כל זמן שהוא חי על פני האדמה בידו האדם לתקן עצמו, משל למי שמרח בע"ש וכו'. והקב"ה מחיה מתים, והם חמשה מינים, א' בעצם וד' מושאלים, והם ארבעה חשובים כמתים עני ומי שאין לו בנים והסומא והמצורע (נדריס סד:) וחשב בברכה זו כולם, ור"ל אמרו (מוע"ק נח.) כי בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא, פירוש שהשפעתו באה לו ואחלת ממנו כפי הילוכו ומסילות בלבבו, כמ"ש (נדריס נה.) מכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר (נמדנר כא, יט) ומנחילאל במות, ואם הגביה את עצמו הקב"ה משפילו שנאמר ומבמות הגיא, ולא עוד אלא ששוקעין אותו בקרקע שנאמר ונשקפה על פני הישימון, (פי' משפילו גם שהוא עשיר אין לו כבוד ודגרו אין נשמעין, ולא עוד אלא ששוקעין אותו בקרקע פי' שנעשה עני והוא חסון כמת מונח בקרקע, ערום יסוב שמה והוא הולך ג"כ ערום ויסק), ואם חזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר (ישעי' מ, ד) כל גיא ינשא, וזהו לאו בזכותא תליא מילתא כי

ליעקב

ויגש

זאת

שדמ

במקום הקפדה", שבשעה זו שהוא עומד להתודע אל אחיו, הכנים עצמו עבורם לסכנה גדולה ומסר נפשו עליהם, ומתוך כך נסתלק מלבו כל שמץ של הקפדה, ולפיכך דיבר עמהם דברי פיוס ונחמה, ועתה אל תעצבו, כי למחיה שלחני אלקים.

והנה כאן היתה שעת נצחוננו של יוסף על אחיו, ואפשר היה לו להזיכרם ולהראות להם שכל מה שעשו היה להיפך מחשבתם אשר חשבו עליו, והם עצמם גרמו והביאו לקיום החלומות. והלא יש כאן מעין מתיקות של נצחון. אכן אצל יוסף זמנו לו מן השמים "הטבה

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם. כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר (שם ה-ו).

ואי לאו המכירה לא היה הרעב. והמכירה היא הסיבה והרעב המסובב. אלא שאם כן הוא הלא היה מן הדין שכיון שכבר נתוודע אל אחיו יפסק הרעב, שכבר נשלמה התכלית, וכיון ש"ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר", הרי שהרעב הוא הסיבה והמכירה היא המסובב, ולמחיה שלחו אלקים לפניכם (אפשר ששמעתי דבר זה).

וי"ל מה שהוסיף "ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר", דהנה בא לנחמם שלא יתעצבו ולא יחר בעיניהם על אשר מכרו אותו הנה כי למחיה שלחו אלקים לפניהם, והיינו שהרעב הוא הסיבה והמכירה המסובב. והלא אפשר דכהיפך הוא, דמאחר שנמכר על ידם והיה צריך לצאת לחירות ולגדולה וגם שיצטערו הם לכפר על עוונם בא הרעב.

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותן ותחי רוח יעקב אביהם (שם כו-כז).

וייש לבאר בהא ד"ויפג לבו כי לא האמין להם", דהוא בעיקר מחמת "חי", הוא ע"ד המבואר בגמ' במכות (י

זאת

יגש

ליעקב

שמה

(א): "תלמידי שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עבד ליד מידו דתהוי ליה חיותא", והוסף הרמב"ם (פ"ו מהל' רוצח ה"א): "וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמורה חשובין". והנה אותו תלמיד החייב גלוה אפשר שהוא בבחינת תלמיד המחכים את רבו, הראוי לעמול בתלמודו ולגדול בתורתו גם אם לא יהא צמוד לרבו, ולא עוד אלא שעיר מקלט זו שהוא גולה אליה מערי הלויים היא, שעליהם נאמר: ויוו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל (דברים ל"ג י'), ומ"מ כיון שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד (רישב"א שם), ויחסרו לו דרך הלימוד וכיוון המחשבה המיוחדים של רבו, והשגת הענינים לא תהיה באורה ודרגה של עומק והארה, הרי נידון מצב כגון זה כמיתה, שכך היא המדה אצל בעלי החכמה ומבקשיה, אלו שנתיגעו על התורה וקנו אותה בעמל כפיהם ואשר כל תשוקתם ובקשתם אליה, שאין תוכפת הארה והעמקה בד"ת בבחינת מעלה גרידא אלא שאי אפשר בלעדיה, וההבדל בין מציאותה והעדרה הוא כהבדה שבין חיים למות. וא"כ בבחינת זו מתפרש עוד יוסף חי, דלא זו בלבד שלא ירד ממדרגתו אלא שעוד התעלה במצרים באותה מדה שהיה מתעלה בבית אביו, דאל"כ אי"ו בגדר "חי". ולפיכך "ויפג לבו כי לא האמין להם", וכ"ה במדרש שכאשר אמר (שם כ"ה): "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני זיו" וגו', (כראשית רבה פרשה צ"ד פ"סקא ג'): "ויאמר ישראל רב, רב כחו של יוסף בני שבמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו".

אכן כאשר ראה אה העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, או "ותחי רוח יעקב אביהם", והיינו כאשר כתב רש"י: "את כל דברי יוסף, סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה, זהו שנאמר וירא את העגלות אשר שרה יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה", וכ"ה במדרש (שם): "ר' לוי בשם ר' יוחנן בר שאול אמר להם אם יאמין לכם הרי מוטב ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפרשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק הה"ד וירא את העגלות ותחי רוח יעקב אביהם". וי"ל כביאור הדבר, דהנה יעון ברש"י (לעיל מ"ג ל) גבי בניו של בנימין שקרא את שמותיהם ע"ש צרותיו של יוסף, ולכן אחד קרא "מופים", ע"ש שמפי אבי למד. אכן במאי דכתיב (במדבר כ"ג ל"ט): "לשפופם משפחת השופמו", כתב רש"י: "שפופם, הוא מופים על שם שהיה יוסף שפיף בין האומות", וחזונו דבנימין קרא לבן אחד שני שמות ע"ש מאורעות יוסף, והאי מאי. אלא דשניהם הוא באמת ענין אחד. דכיצד עמד יוסף שהוד שפופ (באדיש: "אומער געדריקט") בין האומות, בלחץ עצום של טומאת וערות מצרים, בצדקתו ושלמותו. הוא יוסף מתחילתו יעד סופו, גושום ש"מפי אבי למד", וכדכתיב (ל"ג י'): "כי בן זקונים הוא לו", וכתב רש"י: "בן זקונים, ואונקלוס תרגם כד חכים הוא ליה כל מה שלמד משם יעבר מסר לו". והנה בענין הלימוד מפי יעקב כל מה שלמד משם ועבר, י"ל על פי מה שהובא לעיל (פרשת ויצא כ"ח ב')

שמו	זאת	ויגש	ליעקב
מה שהעיר הגר"י קמונצקי זצלה"ה, בענינם של שני בתי המדרשות, של שם ושל עבר, דשם שהי' בדור המבול, היה עיקר הלימוד בבית מדרשו לעמוד בפני ההשפעה הקשה של דור המבול, שעיקרה הוא השחתה של המדות, תאווה וגזילה ורציחה, וביהמ"ד שלו חניך להיות מחוסנים מפני סוג ההשפעה הזו, מעין דור המבול. ואילו עֵבֶר שהיה בדור הפלגה, היתה מהות בית מדרשו לעמוד בפני ההשפעה של דור הפלגה, שעיקרה בעיניי אמונות ודעות, פשטו ידם בעיקר עב"ד. וגלגלה ההשגחה שגם יוסף שעתיד לעמוד במצרים המלאה גילולים והיא ערות הארץ, בנסיונות הן של השחתת המדות ותאווה והן של דעות כוזבות, למד מפי אביו יעקב להתאמץ בכחות עצומים לעמוד מפני הנסיונות הן מענין דור המבול רציחה גזילה ועריות, והן מענין דור המבול מינות וע"ז, וכיון שמפי אבי למד הרי ע"י כך אפשר	שיהיה שפוף בין האומות ויהיה תחת לחץ ההשפעה הגדולה של מצרים וישאר שלם בצדקתו ושלמותו. וזהו שמסר יוסף את הסימן הזה שהיה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה, "אם יאמין לכם הרי מוטב ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפרשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק", כלומר דשעדיין תורתו חיה בקרבן, מתחילת לימודו ועד גמר, והיא שעמדה לעמוד בשלימות צדקתו, ולא עוד שהתעלה על ידה במצרים באותה מדה שהיה מתעלה בבית אביו, ואמנם כן הוא שהוא בבחינת "חי", בגדר "חי". והוא אשר נאמר: "וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה ותחי רוח יעקב אביהם". וכאשר אמר "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי", ופ"י ז"ל כנ"ל, "רב כחו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו".		

ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד (מ"ו כ"ט)

וכתב רש"י ז"ל: ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע. פנים הרבה נאמרו בענין קריאת שמע של יעקב בשעה זו של הראותו עם יוסף. ובס"ד יתבארו לפנינו פנים נוספים בענין הזה.

א. כתיב: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" [ועד"ז] פירש רש"י בזכרי'

בן

יומא פרק ז'

יהודיע

נח

ההין ליושנה :

דף ע"א מחיה חיים עשינו שליחותו. כלל בם"ד מ"ט
 בזה הלשון דידוע רשעים בחיים קרויים
 מהם אך ע"י שליחות זו של שליח השעיר למדבר נמחלים
 עונותיהם ונמלאו כל ישראל קרויים חיים, ונמלא שהיום
 הזה הקב"ה מחיה בני אדם הנקראים חיים שלא שאר
 ישראל רשעים שקרויים מחים. ומה שאומרים רבנן מחיה
 חיים יתן לך חיים ארובים טובים בשלימות מ"ע ומחוקקים
 בשלימות מלות ל"ה, או פ"ב טובים בחורה הנקראת טוב
 ומחוקקים במלות. או ארובים כמשמעו בכמות וטובים
 באשר עוה"י עושר וכבוד וזנים ובריאות, ומחוקקים
 באשר עוה"י תורה ומלות ומע"ט. וכל בם"ד בזה הפסוק
 למען שמי אחר כך אפי ותהלמי אחסן לך והיינו אחס"ס
 ר"ת חיים ארובים טובים מחוקקים. גם אומרים מחיה
 חיים ח"י הם יסוד ומלכות :

שם אהלהך לפני ה' בארצות החיים א"ר יהודה זה
 מקום שווקים. קשה מה שייכת לומר על מקום
 שווקים אהלהך לפני ה'. וכל בם"ד כי אהלהך לפני ה'
 ודאי קאי על בני מדרשות, וכמ"ש גבי דואג נעלר
 לפני ה' שהיה מחובבי בהמ"ד, אך אם האדם לריך לתקן
 בידו מאכלו ומלבושו, מוכרח לאבד כמה שעות ביום
 בשביל שיקים והנחתו, אבל בעיר שיש שווקים שהכל
 מוכן ומחוקק דאפילו חבשילים מוכרים בהם באופן שאין
 אדם לריך לתקן בידו כלום אלא קונה ואוכל תיקף קונה
 ולבוש תיקף או ע"כ ויכל להיות נעלר לפני ה' בבמה"ד
 בהמידות, וז"ל אהלהך לפני ה' בבמה"ד בתמידות הוא
 רק בארצות החיים, ר"ל במקום שיש שווקים שהכל מוכן
 ומזומן ואין לריך לאבד הזמן או יזבן בם"ד ע"פ מ"ט
 הרמב"ם ז"ל בכל דרכיך דעה זה כלל גדול בחורה שהאדם
 גם בעסק הנשמיים יתיין בעבור עבודתו יתבדק, ולז"ל
 אהלהך לפני ה' כלומר בכל עת אני רואה עמי לפני
 ה' וגם בהיותי עומד בארצות החיים זה מקום שווקים
 לקנות דברים הטובים, כי אני מכוין לעבודתו יתבדק.
 או יזבן הכונה ע"פ מ"ט רבינו האר"י ז"ל כשאדם מהלך
 לריך לבוין שתי רגליו הם כנגד נלח יהוד שהם תריין שוקין
 ודוק. או יזבן רמו על אחיזתו שהוא במלכות אהלהך לפני
 ה' בחינת פנים בארצות החיים, ודרש ר"י ארצות החיים
 על מקום שווקים הם נלח יהוד שהם תריין שוקין ושוקים
 לשון שוק וירך ששם מקום היחוד והה"ב :

שם שמהפסין לו מרעה לטובה. ג"ל בם"ד דררי
 ושנות לשון בניו שמהפסין הימים לטובה ולחיים,
 והיינו כי החורה נמשלה להבואה, וכמ"ש רז"ל ע"פ
 ומי בהמון לו הבואה והמרצה בעסק החורה שיעשה ממנה
 גרן ונס יהיה נגר בפלסול החורה או יחסר מהפס גרן
 מהפס רעה וישאר מהפס טובה, ולז"ל שמהפסין לו
 מרעה לטובה :

שם אליכס אישים אקרא אלו ת"ח. פירש רש"י ז"ל
 אישים לשון אשה מדלח כחצי אנשים, וקשה למה
 אישים משמעותה על אשה עפי מאי, אדרבא באישים
 יש איותיות איש ולא יש איותיות אשה. וכל בם"ד כי
 אישים משמעותה לזה ולזה, שהוא שם דבר דהיינו אשות,
 וקשה ליה לבעל המאמר הם הוא מדבר עם אנשים
 יאמר אליכס אנשים אקרא ואם מדבר עם הנשים יאמר
 אליכס נשים אקרא, ולמה נקרא אישים שהוא מלהא
 דמבתמעה לתרי אנכי, ולכן מפרש דקאי על ת"ח דאית
 ביה הוה ויהא שדומין לגנים ופרשין בצורה חלשים.
 ומ"ש שישבין ודומין, תיבת שישבין נלחה לשון יתר. וכל
 בם"ד הכונה כמו האשה שהיא עלורה בבית שישבה
 בביתה ולא תלך חוץ, דכתיב כל כבודה בת מלך פנימה
 כן הם יושבין בבמה"ד ועלורים גם, יבנה הם דומין
 לגנים

ולכן רמו להם מן השמים בחיבת אמת שהוא אהיה
 פעמים אהיה שתקיבל תפלה ויעשה בקבתי. או יזבן
 רמו להם שרביבין לעשות תקין לפנים של שין ע"י שהוא
 כסופר בכל כ"ב איותיות התורה אשר ראשם ואחלטם
 וסופם אמת, וכן עשו יבנו בהפניה ג' ימים וג' לילה
 כנגד ג' איותיות הנו' לתקן פגם שון ע"י שהיה לראשונים
 גם לתקן חטא ושון ופגש, גם לתקן פגם מחשבה ודיבור
 ומעשה, גם למו ע"כ שעות כנגד שם הו"יה במלוי
 יוד"ן ואחר שעשו התקון הראו להם מן השמים דבר
 אחד שנראה לעיניהם שלא נילך חש מבית ק"ק שהיה
 כנגד הלכ כמ"ש ביר'. וא"ל נביא היינו יבנה דע"י ר"ל
 כמו כמות נילך זה הקטן כן הוא כמות הילך ועכ"ל אין
 אדם יכול לו. ובהדי דתפסו ליה הוא לשון מליכה ר"ל
 שתפסו בזכות שלהם כח החיות שלו לתקון ונשמע
 שיעור קטן מידם כפי שיעור שער א' משפחות הראש ר"ל
 תלק קטן שלא נהבעל צידם. ומ"ש רמא קלא וחול קליה
 ת' פרסי לא היה כן ממש אלא כך בא קול למשמע
 אונס שהשמיעו אותם מן השמים קול גדול שיעור מהלך
 ת' פרסי להורות להם שהוא הגורם חרבן א"י שהיה
 ת' פרסה. ואמרי דילמא מרחמי ליה לזה חלק הקטן
 באומרו שהוא עושה שליחות המקום כמשל בן המלך
 והשפחה שאמרו בזה"ק וא"כ זה הנשאר יקפצנו אח"כ ויהגבר
 וא"ל הנביא שדוה בדודא דאברא פירוש ביעשו כונת
 להוריד זה החלק הנשאר לטקבא דההונוא דבא שלא
 יוכל להתגבר עוד ותפיה לפומה באבר וכו' פירוש
 הארה שם אלוה אשר במילואו עולה מספר אבר והוא
 המגין על הנשמה בסוד ויסך אלוה בערו. ושאר המאמר
 מובן מחליו כי יש בו דברים שהם דברי מליכה ואינם
 כפשוטן :

שם שהחירו את העטרה ליושנה. מקשים הו"ל לקראת
 כנסת הגבורה או הנטרה כי החדוש שעשו הוא
 בחו"רים של הגבור והנטרה. וכל בם"ד דאם יקראים
 הגבורה אין זה חדוש לגבי ירמיה ואם יקראים הנטרה אין זה
 חידוש לגבי דניאל, אך קראים הגדולה הם עשו חידוש
 בחו"ר הגדול דמרע"ה אמר אחר תואר הגדול שני
 תוארים נמלא תואר הגדול נאמר למעלה מכני תוארים
 ואח"כ ירמיה וחסר תואר אחד הרי נתמעט ח"ו כבוד
 הגדול שעתה אינו נזכר אלא למעלה מתואר אחד, וכן
 דניאל שחסר ג"כ תואר אחד והניח רק תואר אחד אחר
 הגדול ג"כ נתמעט תואר הגדול וכאשר באו אנשי כ"הג
 והחירו שני תוארים אחר תואר הגדול הרי החירו תואר
 הגדול למעלתו ולכן על זה החידוש קראים אנשי
 כנסת הגדולה :

ומה שאמר החירו העטרה ליושנה ולא אמר החירו
 הגדולה. ג"ל בם"ד ע"פ מ"ט רבינו ז"ל בעבר
 הכונתו בענין שלשה היין הנזכרים בשלשה תוארים
 אלו הגדול הגבור והנטרה הגה שלשה תוארים
 אלו עלמון הם חג"ת של בחינת וכו' דשם הו"יה והשלשה
 ההי"ן הניספין עליהם הם סוד הבינה שהיא ה"ה ראשונה
 שבשם הו"יה שיוצרת בחכה הנקרא גדול ונעשה הגדול
 ויורדת בגבורה ונעשה הגבור ויורדת בהפארת הנקרא
 טורא ונעשה הנטרה, נמלא אלו השלשה ההי"ן הם עטרה
 לשלש תוארים ששם גדול גבור טורא שהם חג"ת דבחינת
 אות וכו' דשם הו"יה. ואמרתי בם"ד דאלו השלשה ההי"ן
 נרמזים בשם האחד וארבעים מכות פ"ב שהוא הו"יה
 ולכן הוא שם מ"ח כי הבינה נקראת אם בסוד אם
 לבינה נקרא, ולכן ירמיה שלא אמר הנטרה חסר חלק
 מן העטרה ג"כ שהיא אות ה' וכן דניאל שלא אמר
 הגבור חסר גם את העטרה והתו אנשי כ"הג ואמרו
 הגדול הגבור והנטרה החירו גם העטרה שהיא שלשה

קלו

חתם

יומא

סופר

ח' צ']. ומגיע לכל שוקף חלק אחד היינו חמש מאות שנה. חב כי צי ירבו ימך, ר"ל צי אני ואתה כצובל שותפים, וירבו הימים שיהיה כל יום ויום חמש מאות. ועד"ז פירשתי למטן ירבו ימיכם וגו' כימי השמים על הארץ [דברים י"א כ"ח], ר"ל כל יום ויום יהיה נחשב לחמש מאות שנה כמו שהם ימי השמים על הארץ שהוא מהלך ת"ק שנה [פסחים ל"ד ע"ב] וק"ל.

אמנם לענינו יוצן כך. דלח"ל במס' יצמות [ג' ע"א] לחד מ"ד זכה משלימין ואין מוסיפין ואין קי"ל כמ"ד מוסיפין. אך תוס' [ד"ה משלן] הקשו למ"ד אין מוסיפין מפ"ק דתגיגה שהוסיפו ללוצרצא דרבנן שנוחיה של מרים מגדלה שיער נשא, וחירונו תוס' שאותם שנים כבר היו נגזרים בעולם לשום אדם ע"ש. ולפע"ד זה פ"י הפסוק [משלי י' כ"ז] יראה ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקלורנה, ר"ל ע"י ששנות רשעים תקלורנה ע"י יראה ה' תוסיף ימים שמוסיפין לו אותן השנים שנתקלרו משנות הרשע. והנה לפי מה דקיי"ל שמוסיפין לאדם, על כן עוב שיוסיפו לו שנים עובים עליונים ולא שיתקלרו ח"ו שנות רשעים ויתנו לו, כי יתמו חטאים ולא חוטאים [צרכות י' ע"א], ועוד שאותן שנים שהיו מוכנים לרשע אינם מחוקקים כ"א מקולקלים ולריכים חיקון, ועוב יותר בהוספת שנים חדשים, חבו כי צי ירבו ימך ויוסיפו לך שנות חיים ולא שנות מחיס.

והנה בפומצדיחה הוי נפישא רמאי מהני עמא דארעא כמבואר בש"ס [חולין קכ"ז ע"א צ"ב מ"ו ע"א] ואיכא למיחש כשיצרכו רבן בשנים ארוכים יגרמו מיחה לרשעים דשס, ע"ד יראה ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקלורנה, על כן להשמר מחב היו רבן חכמים נלשונם ואמרו, מחיב חיים, הקב"ה המתחם על צרויותיו וחפץ להחיותם ואינו חפץ אפילו במיחה הרשע, הוא יתן לכם חיים עובים ארוכים שיהיו כל יום חשב לת"ק שנה כנ"ל חב ארוכים, וגם יהיו מחוקקים ולא שנים שנריכים חיקון שהם שנותם של רשעים, לא כן, אלא חיים שהם כבר מחוקקים מחיים העליונים אמן, כן יאמר ה' יי.

מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנים. כי החיים לריכים חיים, ואי לאו הכי הם חיים של מיחה וחיים קלרים, אך כשיחיה אותן החיים יהיו ארוכים ומתוקנים, והיינו מחיב חיים, המחיה את החיים הוא יחיה את חיותכם ויתן לכם חיים עובים ארוכים ומתוקנים. וכבר פירשו ח"ל

ס"פ היה קורא [צרכות ע"ז סע"ב] שהיה רב מחפלה שחתן לנו חיים ארוכים, וחר ופירש מה הוא אריכותן חיים של שלום חיים של טובה וכו', ע"ש קחשיב ע' מיני חיים בה, על כן כתיב צרכות החורה [דברים ל' כ'] כי היא חייך, כי ע' פעמים חיים גימטריא בדיח, ומלות החורה הם תרי"ב, אלא אם עובר על אחת מהם אז תחייס מלוח התרי"ג הוא חשוכה ואם לא יעבור אינו אלא תרי"ב ע' פעמים חיים. ועל כן אנו מחפלים ע' פעמים, זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, וכחצנו בספר החיים, למעקן חלקים חיים, זכר ילוריו לחיים, וכחצו לחיים, ורחמים וחיים ושלום, בספר חיים, לחיים עובים ולשלום, כרי ע' פעמים חיים נגד ע' ה"ל, עיין בפנים ס"פ היה קורא.

מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנים. כי החיים עובים צעושר ונכסים לפעמים הם רע ולפעמים הם לעוב שלדיק חכה לב' שולחנות, אמנם הלדיק עלמו מפחד כשרואה דרכיו מלליחים כי חושש שמא הוא לו לעגוש, אבל באמת הקב"ה יודע שהם לעובה ולחנקתו, נמלא הלדיק הלא חע"ג שיש לו חיים לעוב מ"מ הוא דלחגה ולער שאלו הם לרע, והיינו ימים ארוכים [כי חיי לער ארוכים הם] ולא ימים אחדים, והיינו יתן לך חיים עובים של עושר ונכסים וארוכים שלא יהיה צעוניכם כימים אחדים אלא כדרכן של לדיקים שדואגים על זה, ולעולם באמת יהיו מחוקקים מאת ה' יי.

מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנים. י"ל כי לדיקים במיחתם הם חיים כדכתיב בן איש חי רב פעלים מקבליאל [צרכות י"ח ע"א], ואמנם בחייו הגשמיים אין הקב"ה מייחד שמו עליו, נמלא עיקר חיותו במיחתו, אמנם רש"י [צרכות כ"ח י"ג] פירש, על יחאן ייחד הקב"ה שמו גם בחייו הואיל והיה סגי נהור, ורמב"ן כתב פ' תולדות [כ"ה ל"ד] כי כך היה לכמה לדיקים, ציעקב כצדו ענינו מווקן ובחיה השלוניו יי, וכחצ רמב"ן שסיפר פלא וגם צמרע"ה לא כהכה עינו, נמלא כשהקב"ה רוצה להחיותו בחייו הגשמיים שיהיה יכול לייחד שמו עליו מכהה ענינו ואז כחשיכה כלאורח יאיר יותר אור עליון בחיים יי, אך עוד יותר טוב שמכה כמרע"ה שצחיים המחירים ייחד שמו עליו כדאמרינן [צרכות י"ג ע"א] עולמך תראה בחיין ואחריתך לחיי העוב"ב, ומש"ה צלדת מרע"ה נתמלא הצית אורח [סוטה י"ב ע"א], להורות נתן שלא יעטרך לכהיית עינים כי לעולם לא כהכה ענינו הגשמיים ולא

(כז) כתיב (מלכים י"ד ד') כי קמו עיניו משיבו.
(כח) בדרשות ח"א ק"א ד' ד"ה ולבוא, הביא רעיון זה בשם רבו, ח"ל: "ישמעתי ממורי הגאון בעל הפלאה זצ"ל שימו לזה, שאנו אומרים, בעוצם עיני מהביט אל עניני עה"ז או ישיג יותר החכמה עיונית, על כן אמר כחשיכה כאורה [תהלים קל"ט] כל עוד שמחשיך על עצמו וסותם עיניו אז יאיר לו אור השכל יותר". וראה לקמן ע"ד ע"ב ד"ה המאכילך, ולעיל כ"ח ע"ב ד"ה יעקב ובהערה שם.

(כד) דרשות ח"ב שנ"ט ג' ד"ה איתא. וע"ע קובץ תשובות ס"י כ"ב.
(כה) נראה דחיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה, לא קחשיב, משום שהיא בקשה כללית. וכ"נ מהעיון יעקב שכתב: "התפלל על עשרה מיני חיים נגד עשרה מיני חסידות שנהג רבי". ומסתברא דלא קחשיב זה האחרון.
(כו) תר"מ השלם דברים עמ' קנ"ד, דרשות ח"א ח' ד', ט' ג' ד"ה מחיה.